

انتقال HIV از طریق تماس خونی

نویسنده: الینور تارنیال

ویروس نقص ایمنی انسان (HIV) ویروسی است که در خون و دیگر مایعات بدن نظیر سمن (منی) و ترشحات واژینال یافت می‌شود. این ویروس روی سلول‌های CD4، که در خون موجود است و بخشی از سیستم ایمنی بدن را تشکیل می‌دهد، اثر می‌گذارد. سلول‌های CD4 به وسیله‌ی ویروس HIV ضعیف و تخریب می‌شوند و این مانع کار دقیق و کامل سیستم ایمنی می‌شود؛ در نتیجه افرادی که به ویروس HIV آلوده هستند به بیماری‌ها و عفونت‌ها زودتر و با شدت بیشتری مبتلا می‌شوند و این روند باعث گسترش ایدز در بدن فرد مبتلا می‌شود. ویروس نمی‌تواند مدت زیادی بیرون از میزبان (مانند بدن وی) زندگی کند. بنابراین برای مبتلا شدن به عفونت HIV لازم است که خون یا مایعات بدن از یک فرد مبتلا به صورت مستقیم به بدن شما منتقل شود. اولین راه انتقال از طریق مایعات بدن در طول یک رابطه‌ی جنسی (بدون حمایت‌های پیشگیرانه که مکرراً توصیه شده است). این مقاله به انتقال خونی ویروس HIV می‌پردازد (که بین ۵ تا ۱۰ درصد مبتلایان را شامل می‌شود)

راه‌های انتقال HIV در افراد با ریسک بالا

افراد زیر در بالاترین ریسک انتقال HIV از طریق تماس خونی هستند: معتادان تزریقی، بیماران هموفیلی و دریافت‌کنندگان فرآورده‌های خونی. تزریق‌های غیر ایمن در حدود ۵٪ کل انتقال‌ها^۱ را شامل می‌شوند. رهنمودهای جهانی شرح می‌دهند که ضروری‌ست سوزن‌هایی که اشتراکی مصرف می‌شوند، یا چیزهای دیگری که پوست را بریده و پوست را خراش می‌دهند بوسیله‌ی مواد شیمیایی استریل‌شده شوند یا این‌که به مدت بیست دقیقه جوشیده شوند،^۲ که شامل وسایلی که برای ختنه، تتو، سوراخ کردن گوش و طب سوزنی مصرف می‌شود نیز هست. سازمان جهانی بهداشت به عنوان اقدامی برای پیشگیری HIV این امکان را در اختیار مصرف‌کنندگان داروهای تزریقی می‌گذارد که برنامه‌هایی برای تعویض سرنگ و سوزن برای آنان ترتیب می‌دهد تا آنان بتوانند به طوری ساده و مجانی به لوازم استریل‌شده دسترسی یابند، مانند سرنگ‌های یک بار مصرف، تشویق آن‌ها به تعویض لوازم و عدم استفاده‌ی اشتراکی از آن‌ها.

تزریق خون یا درمان بوسیله‌ی خون الوده و یا فرآورده‌های خونی می‌تواند منجر به انتقال HIV شود. در بسیاری از بخش‌های جهان یک روال عادی‌ست که خون اهدایی افراد پیش از مصرف برای HIV آزمایش شود ولی بسیاری از

^۱ Control of Communicable Diseases Manual, 18th Edition .

^۲ Where There is No Doctor, a Village Health Care Handbook for Africa, Ed. Werner, D., Thuman, C., Maxwell, J. & Pearson, A. pp. 75

کشورها منابع لازم برای انجام این عمل را ندارند. همچنین افرادی که در شرایطی قرار دارند که ریسک بالایی برای ابتلا به HIV دارند بهتر است که پلاسما، خون، عضو، بافت، سمن (منی) اهدا نکنند، چرا که ممکن است باعث انتقال ویروس به افرادی که آن‌ها را دریافت می‌کنند شود. این گزینش سخت‌گیرانه خون منجر شده که این روزها در بسیاری از کشورها انتقال خون نسبتاً ایمن است. هرچند بسیاری از افرادی که قبلاً به HIV مبتلا شده‌اند بوسیله‌ی این قوانین و رهنمودها حفاظت نشده بودند؛ بخشی از افرادی که بوسیله‌ی روش خون به خون مبتلا شده‌اند اخیراً در چین مشخص شده‌اند. روزنامه‌نگاران در یک روزنامه‌ی اقتصادی^۳ بیان کرده‌اند که در اوایل سال‌های ۱۹۹۰ مقامات رسمی محلی مردم فقیر را تشویق کرده‌اند تا برای جبران کمبود درآمد خود خونها را بفروشند. به طور سنتی مردم چین این احساس را دارند که اگر خون بدهند مشکل پیدا می‌کنند؛ و این مقامات برای برطرف کردن این احساس آن‌ها، بعد از گرفتن خون، پلاسمای مورد نیاز را از آن خارج می‌کنند و خون را دوباره به اهدا کنندگان منتقل می‌کنند. همه‌ی این خون‌ها به طرز خطرناکی با هم مخلوط می‌شوند بدین معنی که خونی که به یک اهدا کننده بعداً تزریق می‌شود خون افراد دیگری است. این تجارت خون بدون هیچ گزینشی یا تست HIV ای مسئول ابتلای ۵۵۰۰۰ نفر به HIV، به علاوه‌ی ۱۳۰۰۰۰ نفر از افراد یک استان که بعداً بوسیله‌ی انتقال همان خون در بیمارستان مبتلا شدند.^۴ دولت مرکزی در پاسخ به این فاجعه‌ی بهداشت عمومی کنترل‌ها را بر روی تجارت بیشتر و محکم‌تر کرد و داروهای ضد رترو ویروس مجانی در اختیار آن بیماران قرار داده است.

راه‌های انتقال HIV در افراد با ریسک پائین

نشان داده شده کسانی که مشاغلی در زمینه‌ی مراقبت‌های بهداشتی دارند، و می‌توانند مستقیماً بر اثر آسیب بوسیله‌ی سوزن آلوده یا وسیله‌ای برنده در معرض ابتلا به HIV قرار گیرند به میزان کمتر از ۰/۵٪ آنتی بادی سروکاتورژن دارند.^۵ هرچند که این حداقل احتمال ابتلا به HIV را نشان می‌دهد ولی روش‌های زیادی برای پیشگیری از آن برای حفاظت از این کارمندان وجود دارد، مثل تهیه‌ی داروهای ضد ایدز برای مصرف بعد از حادثه‌ی اینچینی.

هنگام زندگی با افرادی که می‌دانند به HIV مبتلا هستند مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری توصیه می‌کند که با وجود این‌که ریسک انتقال بیماری به اهالی خانه‌ی مبتلا پایین است ولی مهم است که پیشگیری‌های ساده‌ای جهت پیشگیری از انتقال صورت گیرد. تماس با خون، جراحات‌های بهبود نیافته، اسهال خونی، یا استفراغ خونی می‌تواند ویروس را منتشر کند. اقدامات پیشگیرانه شامل پوشاندن جراحات با پارچه یا باند، و پوشیدن دستکش پلاستیکی به علاوه این‌که بهتر از دست‌ها را مکرراً شست‌وشو داده و عادت کنیم که از احتمال افزایش تماس خونی اجتناب کنیم مثلاً از تیغ ریش‌تراشی و مسواک مشترک استفاده نکنیم.

^۳ . Blood Debts" in The Economist, January 20th-26th 2007.

^۴ . سازمان ملل

^۵ . Control of Communicable Diseases Manual, 18th Edition. Heymann, D.L (2004).

تماس‌های معمولی با دهان بسته یا روبوسی دوستانه ریسکی برای انتقال HIV به حساب نمی‌آید. ریسک انتقال HIV از طریق بوسیدن با دهان باز بسیار کم است، از آنجایی که اصولاً و به طور معمول تماس خونی‌ای صورت نمی‌گیرد. اما متأسفانه در مراحل آخر نشانه‌های بیماری ایدز در دهان زخم ایجاد می‌شود و معمولاً با التهاب شدید لثه‌ها همراه است. در این زمان احتمال اتفاق افتادن تماس خونی در دهان افزایش می‌یابد که می‌تواند احتمال انتقال را افزایش دهد. در یادداشتی مشابه مرکز کنترل و پیشگیری بیماری منتشر کرد یافته‌های سال ۱۹۹۷ حاکی از آن است که تعداد بسیار کمی از افرادی که از طریق تماس خونی به HIV مبتلا شده‌اند از طریق گاز گرفته شدن توسط انسان بوده است. در این نمونه‌ها آسیب شدید بوده و باعث از بین رفتن بافت شدن است و وجود خون در همهی این موارد گزارش شده است.^۶ هرچند گزارش‌های زیادی در مورد گاز گرفته شدن وجود دارد که منجر به سرایت HIV نشده است و بهتر است این روش را به عنوان روشی معمول برای انتقال در نظر نگیریم ولی در هر موردی که گاز گرفتگی شدید صورت گرفته بهتر است درمانی با فرض انتقال HIV صورت گیرد و مراقبت‌های دارویی صورت گرفته و آزمایش‌هایی صورت گیرد.

روش‌های موهوم انتقال HIV

انتقال HIV بر اثر گزش یا مکیده شدن خون توسط حشراتی مثل پشه‌ها، که به طور کامل در مورد آن پژوهش انجام شده است، حتی در مناطقی که شیوع HIV زیاد است و حشرات زیادی دارد موردی ثبت نشده است. بنابراین کارشناسان به این نتیجه رسیده‌اند که HIV بوسیله‌ی حشرات قابل انتقال نیست.^۷ این موضوع اصولاً به این دلیل است که گزیده شدن توسط حشرات تنها تزریق بزاق آن حشره است که به عنوان وسیله‌ای برای لیز کردن و ضد انعقاد خون است بنابراین حشره می‌تواند به میزان کافی تغذیه شود، و خونی منتقل نمی‌شود. بزاق می‌تواند بیماری‌هایی مثل مالاریا و تب زرد را انتقال دهد، اما به دلیل این‌که بر اثر گزش حشره تماس خونی‌ای صورت نمی‌گیرد انتقال HIV امکان‌پذیر نیست. بعلاوه اگرچه ویروس HIV در اشک، عرق، ادرار و ترشحات مخاطی یافت می‌شود اما انتقال ویروس بعد از تماس با آن‌ها به ثبت نرسیده است.^۸

روش‌های پیشگیری

^۶ Blood-to-blood transmission of HIV via bite. *Int Conf AIDS 1996 Jul 7-12; 11:179 (abstract no. Mo.D.1728)*.
Liberti T, Lieb S, Scott R, Nolan J, Malecki J, Kalish M, Jaffe H; Department of Health and Rehabilitative Services
(HRS) Office of Disease Intervention,

^۷ Misperceptions about HIV and Its Transmission. In: *The Body- The complete HIV/AIDS resource*. Centre for
Disease Control and Prevention.

^۸ Control of Communicable Diseases Manual, 18th Edition. Heymann, D.L (2004).

این مقاله راه‌های اصلی‌ای که یک فرد سالم می‌تواند از طریق تماس خونی به HIV مبتلا شود و همچنین عمده‌ی روش‌های پیشگیری از HIV و محافظت در مقابل آن را پوشش داده است. جهت تکرار، همه خون‌های اهدایی باید پیش از تزریق برای پادتن HIV گزینش شوند، بهتر است که سوزن‌های استریل و دیگر وسایل برنده تنها وقتی از لحاظ طبی لازم است استفاده شود و تنها طبق دستورالعمل‌هایی که برای مراقبت از سلامتی تنظیم شده استفاده شود. از همه مهم‌تر این‌که کلیه‌ی تجهیزات و وسایلی که پوست را بریده یا سوراخ کرده یا در پوست فرو می‌روند باید پیش از هر بار استفاده کاملاً استریل‌شده و جهت از بین بردن خطر در محفظه‌های غیر قابل سوراخ شدن و دور از دسترس اطفال قرار گیرند. سازمان جهانی بهداشت و دیگر سازمان‌های جهانی در حال جلوگیری از گسترش تعداد افراد مبتلا به HIV از طریق مراقبت از مصرف‌کنندگان داروهای تزریقی، ابداع برنامه‌های بسیار موفق تعویض سوزن‌های سرنگ، و تهیه‌ی سوزن‌های تزریق یکبار مصرف (که دیگر قابل به اشتراک گذاشتن نیست) هستند. این ابتکارات به از بین بردن چرخه‌ی نادرست میان HIV، داروهای غیر قانونی و روابط جنسی نادرست (به ویژه با روسپی‌ها) مبادرت می‌کند. مصرف‌کنندگان داروهای تزریقی مبتلا به HIV نمونه‌ی خوبی برای کسب درآمد روسپی‌ها هستند، ضمن این‌که روسپی‌ها ممکن است دارو یا مخدر آن‌ها را برای این‌که بتواند حریفش شود از وی بستانند. این چرخه گروه‌های مختلفی از جمعیت با ریسک بالا را به هم متصل می‌کند، افزایش تعداد افرادی که ریسک ابتلا به HIV دارند و از این رو افزایش میزان بروز HIV در کشورها. این مقاله را با گفتن این مطلب به پایان می‌برم که هرچند انتقال HIV از طریق تماس خون به خون تنها ۱۰-۵٪ افراد مبتلا را شامل می‌شود ولی نباید نادیده گرفته شده، یا فراموش شود. برای این‌که برخوردی اساسی برای تسکین گسترش جهانی بیماری‌ها داشته باشیم هر روش انتقالی در شبکه‌ی پیچیده‌ی انتقال HIV باید ریشه‌کن شود. لازم است موقعیت اجتماعی، رفتاری و سیاست‌هایی که انتقال HIV را از طریق تماس خونی آسان می‌کند درک شود و سریعاً و قویاً تغییر داده شود.